

ननुयदिवेदशब्दमयत्वेनतद्वारावाङ्मनसातीतपदंभाति तज्ज्ञानाच्चयथैषीकातूलमग्नौप्रोतंप्रदूयैतंवहास्यसर्वपाप्मानःप्रदूयंतइतिश्रुतेःसर्वपापनाशश्चभवति तर्हिमौनहीनस्यापिक्लगाद्यभ्यासेनतदुभयंभविष्यतीत्याशंकते ऋचइति ॥ ३ ॥ अविचक्षणंवाङ्मनसनिग्रहासमर्थं ॥ ४ ॥ छंदांसिवेदाः वृजिनात्पापात् ननुअथागमोयांयांदेवतांनिराहतस्यास्तस्यास्ताद्वाव्यमनुभवतीतिवचनात्तयंयंवापिस्मरन्भावमिति स्मृतेश्चनित्याभ्यासादंतकालेयद्वैवत्यंमंत्रंस्मरतितदेवताताद्वाव्यमस्यभविष्यतीति किंवाङ्मनसनिग्रहूपेणमौनेनेत्याशंक्याह नीडमिति मौनाभावेऽतकालेछंदांस्येवनस्फुरंतीत्यर्थः ॥ ५ ॥ धर्मस्वाभाविकं शमोदमस्तपःशौचंक्षांतिरार्जवमेवच ज्ञानंविज्ञानमास्तिक्यंब्रह्मकर्मस्वभावजमितिगीतासूक्तंविना प्रलापःऋग्यजुःसामभिःपूतोब्रह्मलोकेमहीयते यावतीर्वेदेवतास्ताःसर्वावेदविदिब्राह्मणेवसंतीतिब्राह्मणानां माहात्म्यप्रख्यापकोऽनर्थकोवाक्यसंदर्भः प्रवृत्तइतिशेषः सनातनोऽनादिः ॥ ६ ॥ उत्तरमाह तस्येति अस्यमहतोभूतस्यनिश्चितमेवतद्यद्वेदोयजुर्वेदःसामवेदइत्यादिश्रुतेर्यस्यप्रलापोयंवेदशास्त्रादिप्रपंचः तस्यैवपरमात्मनःस्वयंअव्याकृतस्यनामरूपात्मनाऽव्याकृतस्यस्वरूपंइदंजगद्भाति नामादिविशेषरूपैरितीत्यंभावेतृतीया नामरूपात्मकोयोविशेषस्तदात्मकस्वरूपस्येत्यर्थः तथाचश्रुतिः तद्वेदंतर्ह्यव्याकृतमा

धृतराष्ट्रउवाच ऋचोयजुंषियोवेदसामवेदंचवेदयः ॥ पापानिकुर्वन्पापेनलिप्यतेकिंनलिप्यते ॥ ३ ॥ सनत्सुजातउवाच नैनंसामान्यृचोवापिनयजुष्यविचक्षणं ॥ त्रायंतेकर्मणःपापान्नतेमिथ्याब्रवीम्यहं ॥ ४ ॥ नच्छंदांसिवृजिनात्तारयंतिमायाविनंमाययावर्तमानं ॥ नीडंशकुंताइवजातपक्षाच्छंदांस्येनंप्रजहत्यंतकाले ॥ ५ ॥ धृतराष्ट्रउवाच नचेद्वेदाविनाधर्मंत्रातुंशक्ताविचक्षण ॥ अथकस्मात्प्रलापोयंब्राह्मणानांसनातनः ॥ ६ ॥ सनत्सुजातउवाच तस्यैवनामादिविशेषरूपैरिदंजगद्भातिमहानुभाव ॥ निर्दिश्यसम्यक्प्रवदंतिवेदास्तद्विश्ववैरूप्यमुदाहरंति ॥ ७ ॥ तदर्थमुक्तंतपएतदिज्याताभ्यामसौपुण्यमुपैति विद्वान् ॥ पुण्येनपापंविनिहत्यपश्चात्संजायतेज्ञानविदीपितात्मा ॥ ८ ॥

सीत्तन्नामरूपाभ्यामेवव्याक्रियतासौनामायमिदंरूपइतीति हेमहानुभाव निर्दिश्यद्वेवावब्रह्मणोरूपेमूर्ते चैवामूर्तेचेत्यादिनाकृत्स्नंदृश्यमदृश्यंच विश्वंब्रह्मरूपत्वेननिर्दिश्यब्रह्मैवेदमितिसम्यक्प्रवदंतीत्यध्यारोपप्रसंगे अपवादप्रसंगेचतत्ब्रह्मविश्वस्मान्मूर्तामूर्तात्विस्वरूपमेववैरूप्यंविलक्षणंउदाहरंति वेदाएवअथातआदेशोनेतिनेतिनस्तेतस्मादन्यत्परमस्तीतिनेतीत्यादयः अत्रनेतिनेतीतिनञ्द्वयेनप्रकृतेमूर्तामूर्तेनिषिध्यशून्यशेषत्वेप्रसक्तेएतस्मादात्मनोऽन्यत्परंकार्यकारणंवाऽतिरिक्तंनास्तीतिहेतोर्नेतीत्युच्यसेनतुशून्यमवशेष्यतइतिश्रुत्यैवब्रह्मणोविश्ववैरूप्यमुक्तं ततश्चयत्नवत्त्वेनवेदोमान्यस्तवेदोक्तमार्गाननुष्ठानेनावजानतोवेदाध्ययनमपिनिष्फलंभवति भगवदाज्ञाभंगदोषादितिभावः श्रूयतेच नतस्यवाच्यपिभागोअस्तीति देहाद्यात्मबुद्ध्यापरमात्मानास्तीतिमत्वांत्यजतःवेदोच्चारणमात्रसंभवेपिफलांशोनास्तीतिश्रुत्यर्थः ॥ ७ ॥ तदर्थमिति यत्विश्वस्माद्विलक्षणंब्रह्मप्रोक्तंतदर्थंतत्प्राप्त्यर्थंएतत्प्रसिद्धंतपःकृच्छ्रचांद्रायणादिध्यानधारणादिचउक्तंतपसाब्रह्मविजिज्ञासत्येतिश्रुत्याप्रोक्तं तथाएषाइज्यायागादिरपितदर्थमेव तत्रक्रममाह ताभ्यामिति इज्यातपोभ्यांपुण्योत्पत्तिःपुण्येनपापनाशःनिष्पापस्तुज्ञानेनब्रह्माकारयाचेतोदृच्याविदीपितात्माप्रकाशितात्मतत्त्वोभवति एतेनइज्यातपसोःसाक्षान्मोक्षहेतुत्वनिरसनेनज्ञानकर्मसमुच्चयपक्षोनिर्मूलोवेदितव्यः ॥ ८ ॥